

PERSPECTIVE ONTOLOGICE DE ANALIZĂ A IMAGINARULUI VIRTUAL

Nicolae STAMATIN, Facultatea de Istorie și Filosofie

The aim of this analysis on the social influence virtuality and virtual imagery analysis as a determinant of identity. Objectives of this work relates to the analysis of the concept of imaginary virtual diachronic perspective, the ontological analysis highlighting the imaginary premises, revealing specific interaction with cyberspace, also was crucial relationship between fantasy and reality analysis and ontological approach in this context highlighting the imaginary virtual, interpretation of virtuality between possibility and reality, virtual reality ethics assessment.

Proiectul de față tinde a fi adaptat la dinamismul prezentului, unul declanșat de fluxul informațional și de salturile paradigmatică din sfera tehnologiei.

Spre deosebire de antichitate, când ontologia se referea cu precădere la natură, cuprinsă în teorii cosmologice, ontologia modernă și mai ales cea contemporană se referă la societate, obiectivul principal constituindu-l definirea statutului existențial al omului în universul social al creațiilor tehnice, economice, culturale, politice, într-un cuvânt a analizei realității.

Constatăm cum, adesea, realități lipsite de imagine nici măcar nu există. Imaginea devine astfel garant al prezenței, al realului indubitabil, mijlocind fără rezerve relaționarea umană.

„Viața spiritului și a culturii este marcată în zilele noastre de omniprezența imaginilor, ceea ce înseamnă că suntem contemporani cu o „civilizație a imaginii”, profetizată începând cu anii '60 ca sfârșit al epocii Gutenberg, deci al epocii scrisului și a culturii abstracte” [1, p.8]

Trăim în paradigma din ce în ce mai vie a imaginii tehnologizate, a reevaluării colosale a privirii din perspectiva tehnicii moderne, fiind martorii, aparent nevinovați, ai unor transformări mentale și sociale greu de imaginat.

Este cunoscut faptul că unul din simptomele postmodernității este pierderea certitudinii ontologice sau, mai precis, a încrederii în sistemele care fundamentează ontologia.

Relația dintre om și mediul fizic nu mai poate fi concepută ca un raport nemediat, umanitatea și lumea se întâlnesc pe interfața complexă a reprezentărilor imaginare.

La fisurarea încrederii în ontologie a dus și explozia informațională. Dezvoltarea bazei tehnologice a computerelor permite apariția și rularea unor programe tot mai puternice de reconstrucție și simulare a realității. Se vorbește tot mai des de o infosferă și de un ciber spațiu de lumi virtuale care concurează lumea reală.

Îmbunătățirile progresive aduse viziunilor cibernetice dinamitează rând pe rând criteriile de verosimilitate prin care noi distingem realitatea curentă de cea fictivă. Ele sunt pe cale de a deveni atât de performante încât, în curând, vor trece cu succes testele de verificare și certificare prin care individul uman diferențiază între real și virtual [2, p.99].

O asemenea evoluție reprezintă un fenomen real, provocat de posibilitatea și de necesitatea de globalizare și distribuire instantanee a informației.

De ce tema este actuală sau de ce merită internetul atenție din partea unui filosof? Pentru că ne oferă șansa de a ne mira, șansă pe care o vânam cu atâta ardoare în orice ne înconjoară. O rețea de informații care este încă de pe acum imensă, incontrollabilă, continuă să se dezvolte. O rețea care se află într-un stadiu embrionar și este dificil de prevăzut ce va deveni.

Tematica abordată încearcă să prezinte câteva elemente ale acestui fenomen. Virtualul nu mai poate fi desconsiderat sau blamat pentru lipsa sa de consistență ontologică. Virtualul creează realități, iar ignorarea acestora dă dovadă de conservatorism și cel puțin timiditate.

Analiza influenței virtualității asupra socialului și analiza imaginarului virtual ca factor determinant al identității [6, p.106], reprezintă terenul favorabil în identificarea principalelor efecte și potențiale influențe asupra percepțiilor cotidiene ale omului.

Ipoteza generală constă din legitimitatea teoretică a posibilității de combinare a practicii tehnoculturale cu noile discursuri științifice, de asemenea comportamentul manifest în spațiul virtual influențează realitatea socială.

Noutatea temei investigate se rezumă la plasarea întrebărilor care au menirea de a clarifica anumite probleme ce implică analiza realității. Întrebarea: Imaginarul virtual poate să producă modificări capabile de a schimba modul de percepție, dacă va genera noi forme ale culturii? Este „comunitatea virtuală” o posibilă rezolvare pentru problemele umanității, putem abandona relația cu realul pentru a întemeia o ordine vizuală bazată exclusiv pe idolatrie? Iluziile tehnologice care însoțesc în mod direct apariția modernității sunt consecința directă a efortului umanității de a ieși din capcana iluziei perceptuale. Criticii vizualității și-au construit dintotdeauna atacurile pornind de la ambivalența fundamentală a imaginilor; imaginile sunt atât reprezentări încărcate cu sens, cât și reprezentări fictive. Acest conflict lăuntric, la fel de vechi ca și umanitatea, este un conflict între realitatea observabilă și realitatea percepută, între ceea ce poate fi cunoscut și ceea ce poate fi reprezentat. Presupoziția triumfului tehnologic constă în aceea că existența unei „cyberrealități”, distinctă de realitatea obiectivă, va face ca reprezentările vizuale, cu o nouă consistență, virtuală, să devină noul orizont al imaginarului. Realitatea virtuală ar oferi astfel șansa perfectă a vieții în interiorul propriei imaginații, anihilând unul din elementele „problematic” din interiorul comunicării vizuale, referentul. Prin dispariția referențialității înțelegem dispariția realității însăși. Prezența realului devine o simplă „amintire”; în realitatea virtuală avem de a face cu o realitate mai reală, pentru ca este mai bună, mai curată și mai atrăgătoare [3, p.8]. Este realitatea eliberată de propria ei povară, de obiectele și corpurile care o populau și o făceau să fie imprezvizibilă. Aici individul poate să se manifeste în voie, totul este sigur și fără pericole, aici singurele surse de teamă sunt cele programate, deci anticipate. Moartea este și ea anulată, în cyberrealitate „subiectul” nu poate să moară, ci este mereu recuperabil, poate renaște ori de câte ori dorește utilizatorul. Dorința de pierdere a corporalității [6, p.27] de intrare într-un spațiu unde subiectul există numai prin reprezentările sale obiective, unde determinările și imperfecțiunile pot fi corectate, transformate ori adaptate necesităților subiectului este o consecință a acestei angoase față de caracterul fictiv al percepției prin intermediul corpului.

Trăim o adevărată „revoluție a imaginilor”, aparținând permanentei expansiuni a domeniului vizualului. Obiectele, prin intermediul digitalizării, pot fi transferate în timp și în spațiu mult mai rapid, iar conceptul cel mai adecvat procesului este scanarea [4, p.9]. Întreaga planetă, toate obiectele, subiecții și acțiunile acestora sunt supuse unei continue scanări, totul este înregistrat, clasificat și vizualizat în interiorul scenei globale pe care ne reprezentăm unii pe ceilalți.

Astfel, în spațiul virtual relația dintre corp, tehnologie și imagine trebuie inclusă în cadrul implicațiilor sociale ale discursurilor și practicilor actuale. Intersectarea dintre existența fenomenologică, practica tehnologică, etica responsabilității pentru celălalt poate fi o soluție viabilă la chestiunea dispariției umanului în virtualitate.

Referințe:

1. WUNENBURGER, J.-J. *Filozofia imaginilor*. București: Polirom, 2004.
2. VINCE, J. *Realitatea virtuală*. București: Editura Tehnică, 2000.
3. http://basarab-nicolescu.fr/Docs_Notice/TJESNo_1_12_2010.pdf.
4. CIOABĂ, C. *Timp și temporalitate* (Comentariu la conferința „Conceptul de timp”, de Martin Heidegger). București: Humanitas, 2000.
5. BOIA, L. *Pentru o istorie a imaginarului*. București: Humanitas, 2000.
6. DINESCU, L. *Corpul în imaginarul virtual*. Hors collection. Iași: Polirom, 2007.

Recomandat

Vasile ȚAPOC, dr.hab., prof.univ.